Annette Bjergfeldtová

Kodaňská Píseň

Vášnivé vyznání lásky k životu
ve všech jeho barvách
Jyllands-Posten

Host

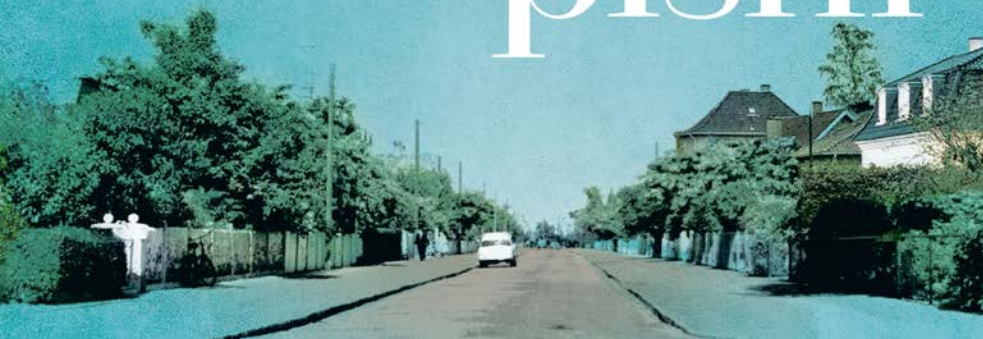

Přeložil Robert Novotný

Annette Bjergfeldtová

Kodaňská Píseň písní

Brno 2021

Překlad této knihy podpořila nadace
Danish Arts Foundation
The translation of this book is funded
by the Danish Arts Foundation

Højsangen fra Palermovej
Copyright © Annette Bjergfeldt, 2020
Published by agreement with Salomonsson Agency
Cover design by Alette Bertelsen, aletteb.dk
Translation © Robert Novotný, 2021
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2021
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-1050-4 (PDF)
ISBN 978-80-275-1051-1 (ePUB)
ISBN 978-80-275-1052-8 (MobiPocket)

První věta
C dur

Allegro ma non troppo

Čas zázraků

Poprvé Filipa zemřela, když Olze a mně zrovna bylo sedm let.

Naše starší sestra zničehonic ztratila vědomí. Propadla se dírou v čase a kráčela po špičkách vstříc zářivému světlu „na onom světě“. Kolem ní se vlnily nekonečné řady duší a ona byla jednou z nich.

Máma dala zavolat kněze z kostela Alexandra Něvského v Široké ulici. Filipin pokoj v našem domě v Palermské se zaplnil modlitebními věnci, nesrozumitelným mumláním proseb k Bohu a ostatními členy mé rodiny. Olga, moje sestra-dvojče, seděla na posteli a plakala. Oči měla ještě zelenější než obvykle. V hlavách postele stála naše ruská babička Varinka v županu páchnoucím po nakládaných okurkách.

Já sama jsem nikdy předtím nic nadpozemského nezažila, a tak jsem se zmítala mezi niternou žárlivostí, že Bůh dává přednost Filipině společnosti, a hrůzou z toho, že o starší sestru navždy přijdu.

Jestli Filipu vrátil do života pach nakládaček, modlitby, nebo tátovy ruce, to nevím, ale právě v jeho náruči Filipa ležela, když opět otevřela oči.

„To je zázrak,“ zvolala Olga.

„Ano!“ šeptla máma. „Otevři okno! Tvoje sestra potřebuje čerstvý vzduch!“

Padla na kolena a děkovala knězi. Ten Filipě ještě jednou požehnal, sbalil si modlitební věnce a z pokoje odešel. Podívala jsem se koutkem oka po babičce, jež během celé seance neuznala svého krajana za hodna jediného pohledu. Podle Varinky byly totiž veškeré řeči o Bohu čirý nesmysl vyvolaný horečným blouzněním.

„*Kakaja lož!* Švindl a humbuk!“

Případné duchy měl člověk podle ní ignorovat. Dokonce i sny, které se nám v noci zdají, si vykládala jako nějaký mlhavý odpad z mozku.

„Člověku se něco zdá, jenom když má k večeři závitky s kysaným zelím!“

Většina babiččiných příbuzných zmizela za cara, Lenina a Stalina. Takže čas zázraků byl zcela určitě pryč.

Moje babička Varinka Sovalskaja se narodila roku 1900. Ve zkrachovalém rodinném cirkuse na zoraném poli východně od Sankt Petěrburgu.

Na vlastní kůži zažila, že magie je iluze a aby si ji člověk udržel, musí každičký den tvrdě trénovat. Cirkusoví koně se šourali po vymrzlé manéži a zakopávali o vlastní kopyta, a principál, můj pradědeček Igor, smrděl vodkou a podbřiškem cizích ženských. Artisté by nejspíš bývali drželi hladovku, kdyby neměli tak málo jídla i bez toho.

Jedinou naději rodinného podniku na nějaký výdělečný tahák představoval hroch, jehož si Varinčin otec v záchvatu

velikášství dal roku 1914 přivézt do Sankt Petěrburgu lodí. Tam se Cirkus Sovalskaja s obvykle špatným načasováním usadil právě uprostřed generální stávky.

Ve skutečnosti si pradědeček objednal slona. Ze zoologické zahrady v Polsku, která — jak říkala Varinka — rozprodávala zvířata rychleji, než by se kobyla dokázala vychcat. Plán byl takový, že se slon naloží na loď v Gdaňsku, pokud tam na to budou mít síly, a odveze se do nákladního přístavu v Sankt Petěrburgu, kde si ho bude možné vyzvednout na molu dvacet šest.

V následujících měsících mluvil pradědeček jen o blížícím se slonovi. O Slonovi s velkým S. O tom, jak velkolepé teď všechno bude. O světovém čísle, které on osobně s tím nádherným tvorem nacvičí. A jakou si tím cirkus získá pověst. Už nikdy nepůjdou spát hladoví. Teď konečně uspějí.

Konečně nadešel den, kdy loď se Slonem měla podle očekávání připlout. Pradědeček s sebou vzal Varinku a ramenatou Světlanu. Ta uzvedla každé břemeno a uměla řídit náklaďák. Když loď pod bezmračným nebem přistávala, pradědeček stál nedočkavě na molu a mžoural proti sluníčku. Z trupu lodi vyzdvihli dřevěnou bednu a z nejvyšší paluby ji pomalu spouštěli na zem.

„*My žďom slona!* Čekáme na našeho Slona! *NA SLONA!* Chápete?“ vykládal pradědeček pyšně okolostojícím na molu, snůšce nádeníků a námořníků bez práce. Bedna pořád visela ve vzduchu a napětí stoupalo.

Brzy se však ukázalo, že něco je špatně.

Jak se bedna blížila k zemi, zdála se čím dál menší.

„Slon se při praní srazil," bručí Varinka, kdykoli ji s Olgou přemluvíme, aby nám tu historku vyprávěla.

Když totiž Světlana tu malinkatou bedničku na molu otevřela, zjevil se šedě melírovaný hroch s růžovýma ouškama a s otevřenou páchnoucí tlamou plnou ohromných zubů.

Pradědeček Igor plival, čertil se, kopal kolem sebe a proklínal celé Polsko a gdaňskou zoologickou zahradu obzvlášť. Pak se vyčerpaný sesul a podíval se na hrocha, který pln nadějí vystrkoval hlavu přes okraj bedny.

Pradědeček si sáhl do saka pro placatku, ale ta byla prázdná. Správce přístavu, jenž se dostavil, slyšel o připlouvajícím Slonovi samé superlativy a slitoval se. Vylovil svou lahev vodky a dal principálovi napít.

Čtvrt hodiny se pradědeček mrzel a pak se napřímil.

„Varinko! Světlano! Sloni jsou banální. *Trivialnyje… Zaurjadnyje!* Ordinérní! Ty člověk najde všude. Cirkus Chinizelli má přece slonů hromadu. Zato HROCHA! Toho nemá nikdo."

Varinka a Světlana se na něj mlčky dívaly.

Nákladák, který měl hrocha z mola odvézt, nechtěl nastartovat. A tak tento slunečný den, který tak krásně začal snem o Slonovi s velkým S, skončil tím, že Igor, Varinka a Světlana museli auto nechat stát a smradlavého hrocha táhnout přes celý Sankt Petěrburg pěšky. Až k Cirkusu Sovalskaja.

„Hlavu vzhůru, dámy. Je to skvělá reklama!" říkal pradědeček, když na ně cestou všichni zírali.

Kolemjdoucí se smáli, vrtěli hlavami nebo sarkasticky smekali klobouky. „Počkejte! Publikum se jen pohrne! Trumfneme i Chinizelli!"

To nakonec samozřejmě netrumfli, ale pradědečkovi je nutno přiznat jedinečnou schopnost, že při každém fiasku to vypadalo, jako by se na něj usmálo štěstí. Byl megaloman a po každém chybném kroku po všech vyžadoval, aby ho bezmezně obdivovali.

Týden poté běhala Varinka ulicemi a vylepovala nové plakáty s hrochem. Pobíhala mezi anarchisty, agitujícími továrními dělníky a krvavě rudými prapory.

Téhož roku vypukla světová válka. Car potlačil vzpouru poddaných a jméno hlavního města dal změnit na národněji znějící Petrograd.

Varinka ovšem skoro nic z toho nevnímala, poněvadž koncem sezony se v cirkusu objevil mladý trpaslík jménem Vadim a přidal se k nim. Ti dva začali cvičit hrocha společně. Vadim, odborník na salta mortale a skoky na trampolíně, rychle zvíře zapojil do svého čísla. Zatímco v Evropě zuřila válka, z nich se stala nerozlučná trojka. Vadim, Varinka a hroch.

Zpočátku si Varinka nebyla jistá, koho obdivuje víc. Jestli virtuózního Vadima, nebo hrocha, jenž si zřejmě nedělal vůbec nic z toho, že není slonem, kterého si pradědeček Igor objednal.

Jak ale plynuly měsíce, nebylo už ve Varinčině srdci žádných pochyb a Vadim se nastěhoval do její otřískané maringotky. Od chvíle, kdy jako devítiletá přišla o matku, se stal prvním člověkem, jemuž důvěřovala.

Babička měla vlastní parádní číslo, které v následujících letech dovedla k dokonalosti. Byla malá a svalnatá, jen

půldruhého metru vysoká. Tělo měla tak pružné, že se dokázala složit těmi nejnemožnějšími způsoby a zmizet v kouzelníkových tajných bednách a prostorech.

Coby přeřezávaná dáma se rychle naučila, jak k sobě patří všechny díly života. A že když se člověk jednou doopravdy rozbije na kousky, nikdy se už nedá znovu dohromady jen mávnutím kouzelného proutku. Poněvadž štěstí je vrtkavé.

V roce 1917 zaútočili bolševici na Zimní palác a rok poté, kdy bylo Varince právě osmnáct, se její milovaný Vadim na trampolíně odrazil špatně. Jako vždycky proletěl vzduchem a dvojité salto mortale stihl, ale toho večera nepřistál na hrochově hřbetu jako obvykle, nýbrž skončil v jeho otevřené tlamě. Diváci nechápali, že jsou svědky fatálního pochybení. Nadšeně vstali a volali *da capo, da capo*, přičemž Vadim zmizel v hrochově chřtánu a Varinku nechal na světě samotnou.

Tou dobou tančil můj děda v Kodani čtverylku. Coby druhý nejstarší syn velkoobchodníka přežil on i celá rodina první světovou válku o hodně lépe než s odřenýma ušima. Prodávali všem válčícím stranám v Evropě konzervy s mletým vepřovým, které končily v německých i francouzských zákopech. Peněz z toho měli dost. Přesto si Hannibal Severin Møller připadal podivně neklidný.

Za první světové války Picasso portrétovaným modelům maluje oči na šíji a Proust v Paříži hledá ztracený čas a madlenky. Schönberg vynalézá dvanáctitónovou hudbu,

korzet vychází z módy a ženy získávají volební právo. V dědově domově v Amáliině ulici ale nic z toho žádný velký význam nemělo. Nábytek obtěžkaný střapci stál tam, kde stával od devadesátých let devatenáctého století. Štuky, cetky, třásně a lampy s velurovým stínidlem se všemi devíti pokoji šířily jako plíseň.

Sice se chodilo do divadla nebo se pořádala soaré s tehdejšími celebritami, avšak většinou proto, aby byl člověk vidět nebo o přestávkách uzavíral obchody. Dědovy sestry tak měly možnost najít si dobrou partii a Velkoobchodníkovi mohla do kapsy spadnout nová objednávka. O představeních se mluvilo málokdy, pokud zrovna některá herečka znovu nezpůsobila nějaký „skandál".

Samozřejmě se Velkoobchodníkovy děti musely učit hrát na klavír, ale důraz se kladl na to, aby uměly nazpaměť stupnice, a především aby dokázaly přehrát sonátu bez chyby.

Za dědova dětství se jeho rodiče zdržovali každý na jednom konci velkopanského bytu a děti mezi nimi běhaly sem a tam s podlými vzkazy. Mezi pánským pokojem vzadu, zahaleným v kouři z doutníků, a matčiným budoárem s chaise longue a jemnou vůní růžového mýdla nikdy nezaznělo laskavé slovo.

Matka se marně snažila vnést do těch tří stovek čtverečních metrů teplo. Sedávala v okně s výhledem do ulice, většinou pozdě odpoledne, kdy na té straně přecházelo po obloze slunce a chvilku váhavě přešlapovalo na bíle lakovaném parapetu.

Ještě větší chlad v bytě zavládl poté, co se Velkoobchodník bez vysvětlení rozhodl, že bude přespávat jinde

ve městě. A stejný chlad se chronicky usadil v matčiných kostech, když na záškrt zemřel dědův o čtyři roky starší bratr Alfred. Mladý muž celou nekonečně dlouhou noc bojoval s krupem a vysokou horečkou. Marně. Ráno ležel na posteli ochablý a obličej měl promodralý. Už nedýchal.

A smrt utíkala dál, ani se neohlédla.

Matka zírala nepřítomně před sebe, v ruce pero a sešitek. Jakmile na chvíli od okna odešla do kuchyně, aby si promluvila se služkou, děda se připlížil a podíval se, co je v sešitku napsáno. Listoval jím, ale byl prázdný, až na jednu jedinou řádku. „Smutek je živá bytost," stálo tam drobounkým písmem. Následovala už jen zaschlá modročerná kaňka, která stekla po stránce a sdělovala zbytek.

Dědovi se zdálo o Alfredovi každou noc. O pupenech, které nestačily vypučet, nýbrž se jen zavinuly do sebe. O nadějných děložních lístcích a tyčinkách, které uvadaly a tiše se sypaly na voskované parkety jen proto, aby je služka mohla zamést. Šokovalo ho, že člověk stojí na tak nepevném základě, že život a smrt od sebe dělí jen jedna jediná prasklá céva. U bratrova hrobu děda přísahal, že on, Hannibal Severin Møller, bude žít pro vášeň. Nepromarní ani vteřinu kvůli povrchnostem nebo zbytečnostem. Nikdy si nenaplní život lhostejnými třásněmi nebo honosnými sedacími soupravami, na kterých rodiče stejně nesedávali společně.

Děda měl sen: Viděl před sebou dům plný světla a s otevřenými okny. Plný dětského smíchu, umění a lásky. Básníci budou na zahradě pod smuteční vrbou recitovat krásnou poezii a bohémové budou pod jeho střechou slavit. Z otevřených oken se ponese divukrásná hudba a díky

ní se dům začne vznášet. Tak si to představoval: vznášející se dům.

Že mu srdce bije zcela správným tempem, vlastně děda cítil jen při poslechu koncertu od Čajkovského, nebo když si v bibli četl Šalomounovu Píseň písní. To se mu zrychlil tep a krev mu proudila tělem tak divoce, že ji skoro cítil.

Bibli mu poslala ke konfirmaci teta Thea, jež žila v Johannesburgu s mužem černějším než eben. A z téhož důvodu u rodiny upadla ve značnou nemilost. Dárek si směl nechat jen proto, že šlo o důvěryhodnou bibli. Na předsádce byla ještě rukou psaná pobídka:

„Nejmilejší synovče. Přečti si Pavlův První list Korintským a Šalomounovu Píseň písní. Všechno ostatní přijde potom. Tvoje teta Thea."

Ze stránek stoupala myrha, rozpuklá granátová jablka a kořenná vůně sladké skořice z cizí země: „Vždyť lepší je tvé laskání než víno. Příjemně voní tvé oleje… Jako karmínová šňůrka jsou tvé rty," napsal král Šalomoun, který žil před třemi tisíci lety v Jeruzalémě. Opojený láskou.

Právě tam, v těchto řádcích, chtěl děda žít!

Předtím před hotelem D'Angleterre zahlédl Sarah Bernhardtovou, která za velkého poprasku navštívila Dánsko. Dědovi se nad ní sbíhaly sliny v puse, stejně jako nad dortem s křupavým makronkovým korpusem, hořkosladkou čokoládou a ozdobou v podobě plané fialky nahoře, upečeným u příležitosti její krátké návštěvy. Jednonohá kráska hrála Hamleta i jiné mužské role. Cosi na ženách tohoto typu ho přitahovalo. Zneklidňovaly ho. Proklínal se, že nemá odvahu vystoupit z davu a oslovit ji.

Sarah Bernhardtová udělala na dědu takový dojem, že s díky odmítl několik čtverylkových večerů s měšťanskými dcerami. Namísto toho začal potajmu chodit do malých pochybných náleven, většinou do sklepů v Novém přístavu, přestože ráno musel brzy vstávat do práce ve velkoobchodě. Do sklepa se vcházelo oprýskanými dveřmi, na nichž bylo napsáno POZOR SCHOD. Pudy tu div nestékaly po stěnách. Ze záchodů se ozýval řev námořníků i fajnovějších pánů, ti všichni tu mohli pocítit lásku takříkajíc na vlastní kůži. O holkách z Nového přístavu se vědělo, že mají v nabíraných rukávech ty nejdrsnější finty. Děda seděl vpředu v lokále a poslouchal ukřičené malíře z akademie, kteří celou noc pili a diskutovali o umění.

Ze začátku si ho nikdo nevšímal, ale postupně ho číšník a někteří malíři začali při příchodu zdravit. Pomalu se přibližoval ke klavíru a k pianistovi třískajícímu do kláves. Ragtime z Ameriky smíchaný s oblíbenými písničkami z letních revuí. Ti dva se dali do řeči a jedné noci se děda dovolil, aby si směl zahrát. Vybral si argentinské tango, jež zrovna v Evropě přicházelo do módy. Při *La Belle Creole* zmlkli i ti nejopilejší hosté. Muži se napřímili, sklapli podpatky a s úklonou vyzývali dámy k tanci. Tančilo se v těsném objetí s téměř nevídanou úctou, i k holkám z Nového přístavu. Po takových bouřlivých nocích se děda probouzel se zalepenýma očima a celý den se po velkoobchodnické kanceláři vznášel na tangovém obláčku.

V květnu má premiéru němý film *Anna Kareninová*. Hlavní roli hraje Betty Nansenová a dědovi se podaří na premiérový

večer sehnat lístek. Jde tam sám, aby mu nikdo z rodiny setkání s divou nezpackal.

Před začátkem filmu vystoupí paní Nansenová na scénu a lidé několik minut tleskají. Poté exceluje na plátně v Tolstého klasickém díle. Vidíme ruskou šlechtičnu, která se rozhodne pro vášeň a přijme její důsledky. I důsledek definitivní.

Po filmu zve majitel divadla na skleničku ve foyer, kde se lze s herečkou setkat. Děda si stoupne doprostřed, usrkává šampaňské a čeká, až Betty Nansenová vstoupí. Ta konečně vpluje dovnitř a znovu se jí dostane vřelého potlesku. Úplně náhodou se zastaví nedaleko dědy. Je tmavá, krásná a naplňuje celý prostor zvláštní vůní.

„Paní Nansenová," spustí děda ke svému překvapení.

Srdce mu buší, svůj hlas slyší jakoby z dáli.

„Ano," odpoví herečka, což je ještě překvapivější.

Má oříškové oči, v nichž se jí zračí zkušenosti, a na okamžik mu pohlédne do tváře. Lehce nakloní hlavu. Vyčkává.

Děda je blonďatý mladík s jemnými rysy a jí teď v koutku úst pohrává náznak úsměvu.

Děda si odkašle. Vyjde z něj však jen huhlavý, nesouvislý shluk slov, která nedávají smysl. Tváří paní Nansenové se mihne zklamání. Pak se herečka otočí k hloučku zralejších fanoušků. Dědovi nezbývá než se schlíple odšourat.

„To bylo naposled," brečí cestou domů, když kličkuje mezi loužemi.

„Už nikdy nechci být za koktavého pitomce. Musím do světa. Vždyť nic nevím."

Po Alfredově smrti byl Hannibal nejstarší syn v rodině a přirozeně se očekávalo, že jednou podnik převezme. Otec z toho radost neměl, protože brzy vytušil, že tenhle syn je příliš velký snílek na to, aby někdy mohl vést obchod úspěšně. Naproti tomu Alfred byl silný mladý muž s hlavou plnou čísel a se smyslem pro povinnost.

Kromě toho Velkoobchodník jednou po dobré večeři v restauraci À Porta narazil na Hannibala v Novém přístavu. Jedna věc byla, že coby hlava rodiny si člověk v tamějších zadních místnostech jisté prostopášnosti dovolit mohl. Kdyby syn měl stejné neřesti, byla by to dokonce výhoda. Mohli by na sebe s pochopením mrkat. Ale strpět to ponížení při pohledu na svého teď už jediného syna, který jako nějaký mizerný brnkálek vyhrává písničky argentinských dělníků? Ne. Ne. Smrt si vzala nesprávného potomka.

Že je pro otce zklamáním, věděl Hannibal až moc dobře, a v tu chvíli se mohl rozhodnout, že se sebere, dá výpověď a vyrazí do světa. Podle mě ale rychle pochopil, že pokud nechce skončit jako kurdějemi stižený námořník nebo tuberkulózní pianista v Novém přístavu, musí sám se sebou uzavřít kompromis. Když se člověk narodí do lepších poměrů, může pro něj být těžké zírat do smradlavé propasti chudoby v naději, že tam potká velké osobnosti.

Ne, Hannibal musel v otcově obchodě pokračovat. Stoupat čím dál výš a nacházet lukrativní trhy, které by sám dokázal řídit. A až bude mít prostředky a zkušenosti, teprve pak se oprostí od pochybných obchodních zásad, které rodina má, a vrhne se do budoucnosti mezi anarchisty a umělce.

V následující době se Hannibal Novému přístavu vyhýbal a z povinnosti vstával každé ráno brzy. Oholil se, učesal si pěšinku a s motýlkem a ve vestě se vydal do práce. Dlouhé pracovní dny, obchodní večeře a věčné tlachy o dodávkách zboží, úrocích a výdělku ho dohánějí k šílenství. Lidé dělali totéž, co dělávali už po generace. Kouřili doutníky a hrabali prachy.

O víkendech děda dál snil. Na kole jezdil po městě a hledal svůj vznášející se dům. Jedné červnové neděle dojel až na Amager a v polovině Palermské ulice se zastavil u plesnivé cedule s nápisem NA PRODEJ. Strhl ji vítr a ležela uprostřed chodníku. Velký bílý dům, který za živým plotem z hlohu skoro nebyl vidět, se zdál neobydlený.

Děda sesedl z kola a plížil se metr vysokou trávou. Když spatřil zarostlou zahradu a balkon v prvním patře, vila mu učarovala. Byla zanedbaná, měla polámané okapy a rozbitá okna. Děda se ale zamiloval do popínavých rostlin v zahradě, které lezly oknem dovnitř, a do zářivých máků, které tím nejkrásnějším způsobem obsadily celý pozemek.

Tehdy stálo v Palermské ulici jen málo domů. Děda klepal na všechny dveře ve čtvrti, nikdo si však nevzpomínal, že by majitele někdy viděl. Soused odnaproti se domníval, že jde o pozůstalost po podivínovi, který neměl žádné dědice. Dům prý takhle hnije už několik desítek let. Na dveřích ani nevisela jmenovka.

Mohl by tohle být jeho dům? Osvobodí se od rodiny, bydlící v Amáliině ulici, právě tady?

Děda znovu musel prokázat trpělivost. Na takovou koupi pořád neměl dost peněz a teprve nedávno začal

potvrzovat, jak je pro otce ve firmě cenný. Aby cedule NA PRODEJ nelákala jiné kupce, dal ji do kůlny.

Děda jezdil na kole do Palermské ulice každou neděli a v dobrém úkrytu pod smuteční vrbou si vždycky snědl svačinu. Když pak na odpoledním slunci podřimoval, snil o exotických ženách, ruské literatuře a o světě, kde znějí Čajkovského tóny. Němý film o vášnivé Anně Kareninové v něm zanechal hluboký dojem. Přál si jen, aby se díky něčemu nebo někomu probudil a aby ho nějaké nečekané a vrcholné kouzlo odneslo z ospalé velkoobchodnické kanceláře pryč.

Literaturnoje kafe

Moje sestra Olga a já chceme vždycky vědět, jak se lidé seznámili.

„A co ty s dědou, Varinko? Byla to láska století? Bylo to tak?"

„*Božedurje!*" zabručí babička a nikdy pořádně neodpoví.

Každé dobrodružství z ní musíme tahat. Jako šimpanzi, kteří lepkavou tyčinkou šťourají mravence z baobabu. Vždycky z ní vypáčíme jen jednu větu.

Já ale vím, že nakonec děda v roce 1920 odplul na nákladní lodi do Petrogradu. S touhou po cestování v srdci a pod záminkou, že chce pro rodinu najít nové trhy.

Po náročné plavbě na rozbouřeném moři dorazil do cíle jakžtakž šťastně, jen se nejdřív musel den zotavovat v hotelovém pokoji. Pak byl konečně připravený dobýt město. Dal si bliny s kaviárem, projel se lodí po řece Něvě a jadeitově zelený Zimní palác mu vyrazil dech. V jednu chvíli si nejspíš všiml plakátu, koupil si lístek do cirkusu a šel se podívat na hrocha. Namísto něj ho uhranul Varinčin vzdorný obličej. Oči jí žhnuly jako uhlíky a z kouzelníkovy bedny se valily její černé kudrny.

Moje mladičká babička právě předváděla své číslo. S pozorností ze strany mužů se v manéži už setkala. Jejích

žhnoucích očí si v obecenstvu povšimli a doufat začali mnozí námořníci i mladí lvi. Někdy dokonce svolila, že se s nimi po vystoupení sejde, když Vadim tu už nebyl. Všichni jí přednášeli slova o lásce zabalená do lákavého hedvábného papíru. Ale Varinka rychle seznala, že jakmile dárek rozbalí, najde v něm jen špendlíky a svěrky a jejich touhu proniknout až do hloubi jejího srdce.

Na co myslíš? Kdy se vrátíš? Proč jsi tak chladná?

A k tomu všemu budou zuřit, protože jí nemůžou poroučet.

MALEŇKAJA GRJAZNAJA ŠLJUCHA. Malá svinská kurva!

Vadim takový nebyl. Se svými sto třiceti šesti centimetry brzy pochopil, že od něj nikdo nic neočekává. Mohl tedy zrovna tak dobře být prostě sám sebou — a nechat i ostatní, aby byli sami sebou. Nikdy se Varinky neptal, co si myslí nebo jestli ho miluje. Prostě tady byl a nechával ji, aby byla taková, jaká je.

Když v maringotce leželi pod dekou, dívali se na sebe a dělali, co mohli, aby jim nebyla zima, věděla Varinka, že jsou ze stejného těsta.

Jen velice málo lidí se dokáže dorozumět beze slov, ale pro ně dva nebyla letmá jazyková vyjádření stvořená. Pradědečkovo nevěrohodné zacházení se slovy Varinčinu důvěru ke všemu tomu, co si lidé v jednom kuse slibují, taky nijak neumocnilo. Vadim navzdory svým sto třiceti šesti centimetrům představoval největšího chlapa, jakého kdy Varinka potkala. A teď už byl dva roky pryč.

Toho večera, kdy se děda rozhodl jít do cirkusu, ležela Varinka jako obvykle v bedně a prohlížela si přítomné publikum.

Člověk si to dokáže představit. Ruský němý film s ukrajinskými klauny chodícími v závratném tempu synchronizovaně na chůdách. Nahoře pod kupolí stanu se vznáší provazochodkyně, arménští akrobati chytají jeden druhého na visutých hrazdách. Trumpety do obecenstva vyplivují roj zvuků. Obličeje diváků zírajících s otevřenou pusou se třepotají ve svitu plamenů v rukou polykače ohně Olega. Hrocha vidět není. Uprostřed manéže však leží natažená Varinka, Hannibal v první řadě tleská a kolem nich víří částice světla. Momentka, která dědovi slibuje život plný cibulovitých bání.

Tehdy se mu Varinčina tvář vpálila do vědomí a už se nedala nahradit žádnou jinou. Stejně jako když čerstvě vylíhnutá káčátka jsou ochotná jít až na konec světa za kocourem ze dvora, pokud právě jeho spatří v životě ze všeho nejdřív. Na konec světa, který možná čeká hned za rohem.

„Tohle je ta pravá," šeptal si Hannibal pro sebe. „Žádná rozmazlená herečka z Kodaně, ale ruská artistka s obrovskou silou a očima jako uhly."

Jeho zájem byl očividný. Proto Varinku ani nepřekvapilo, že ten blonďák po představení neodešel, představil se nesrozumitelnou ruštinou a plaše se usmál.

Hannibal se nechoval jako její ostatní nápadníci. Pořád jí nosil růže a zval ji na procházky, jen inkvizitorské otázky nezaznívaly. Byl příliš zdvořilý a vzdělaný na to, aby se ptal, zdali jí jeho společnost opravdu je příjemná, přestože planul touhou po její odpovědi. Namísto toho neúnavně čekal nebo v tichosti trpěl.

Když ji budu rozmazlovat. Když jí podržím dveře, budu ji nosit na rukou, pak se určitě pomalu otevře a oddá se lásce.

Bohužel právě gesto v podobě nošení na rukou bylo z možných cest k Varinčinu srdci tou poslední. Varinka měla paže z oceli a v páce by nad každým nápadníkem kdykoli vyhrála. A tak si radši držela dveře sama, než aby o poměru sil lhala a hrála si na červenající se stydlivku.

Na povolání artistky se jí ze všeho nejvíc líbila chvíle, kdy ji pilou řezali vejpůl. Části jejího těla s třepotáním odlétaly každá jiným směrem. Diváci se třásli.

„Mami! Rozřezali ji na tisíc kousků!"

„Ach, bože. Přišla o nohy!"

A pak za víření bubnů z bedny vstala:

Tá… Tá! O žádné nohy jsem nepřišla!

Nic z toho děda nevěděl. Nevěděl ani, jak moc Varinka nadává.

„*Svoloči!* Naserte si!" smála se, kdykoli šli kolem cirkusu Chinizelli. Když člověk poslouchá cizí jazyk, je na tom úžasné, že si do něj může vkládat přesně ta slova, která touží slyšet. A tak se děda při jejím „*Svoloči!*" povzbudivě usmíval, poslouchal, jak to v tom jazyce bouří, a zahrnoval ji pozorností. Za bílých nocí bylo v Petrogradu světlo, bez ohledu na to, jak pozdě ji doprovázel domů.

Ve dne mu ukazovala svou část města. Tatarský trh, změť mongolských klobouků, šílený tanec medvědů s řetězy na nohou, šašky z Kavkazu a boudy přetékající sladkými meruňkami, pečenými kaštany a všemožnými druhy masa. Z postranních uliček slyšeli, jak lidé uzavírají sázky a křičí na kokrhající bojové kohouty. Vzduch byl plný

sekajících zobáků, krve a peří. Varinka se do sázek vrhala s nadšením. Děda stál za ní a přikyvoval, přestože z bojujících kohoutů ve skutečnosti měl trochu nepříjemný pocit.

Později během dne se vydávali do jeho světa. Na Něvský prospekt, na skvostnou třídu patřící zámožným, kam Varinka nikdy nechodila.

Děda jí chtěl koupit hedvábné šaty v barvě koňaku, ale nepochodil. Uměla totiž báječně šít a v Cirkuse Sovalskaja vytvářela všechny kostýmy.

Co je na mém vlastním modelu špatně? pomyslela si rozzlobeně. Neřekla však nic.

Děda změnu v její náladě vycítil, ale její mlčení si vyložil špatně.

Myslí si snad, že by ty šaty musela sama zaplatit?

„Gratis, gratis," zkoušel to a hledal v paměti správné slovo pro dárek.

„Gratis je jenom sýr v pastičkách na myši!" zamumlala Varinka.

„Prosím?"

„To nic."

Šlápl snad vedle? Pamatuj si, že je hrdá. Hrdá, Ruska a chudá jako kostelní myš.

Pak mu to došlo. Rychle jí pochválil její šaty a dál kráčeli mlčky.

Cestou Varinka trochu roztála, a když míjeli kloboučnictví, zastavil se děda u výlohy. Ten klobouček s labutí by jí snad darovat směl? Podívala se na hebká křídla labutě a s kývnutím svolila. Bílé klenuté peří a oranžový zobák byly pro Varinku jako stvořené. Díky kontrastům jí oči — jako vystřižené z němého filmu — žhnuly ještě černěji,

její pleť měla téměř olivovou barvu a děda vzplál touhou po tom, aby ji takhle mohl zvěčnit, i kdyby to měla být poslední chvíle, kterou s ní stráví.

Z jednoho ateliéru vytáhl ven fotografa a ten jim pořídil snímek před chrámem Kristova vzkříšení, jehož cibulovité báně jsou pruhované jako bonbony. Ta fotografie dodnes stojí na mámině nočním stolku a je jediným důkazem Hannibalova dobrodružství ve Varinčině městě. Tady se na babičku můžeme dívat pořád. Stojí tu s dědou, malá, tmavá a vzdorná. Věčně mladá a v kloboučku s labutí.

Po deseti dnech v Petrogradu musel Hannibal proti své vůli odjet domů. Snažil se na Varinku zapomenout, ale nešlo to. Toho léta se jeho sestry provdaly. Obě si vzaly prominentního advokáta, zatímco matka se klepala zimou v pruhu slunečního světla u okna.

Až v prosinci dokázal Hannibal otce přesvědčit a odjel do Petrogradu za obchodem ještě jednou. Velkoobchodníka mile překvapilo, jak jeho syn najednou hýří nápady, a snadno si dokázal představit nový trh, na kterém by nakupoval sibiřské kožešiny pro kodaňské měšťanstvo. A počítal, kolik by se opačným směrem dalo poslat dánských prasat.

Hannibal znovu nastoupil na palubu nákladní lodi. A opět se vydal na dlouhou cestu do zlatého města, ačkoli věděl, že celou dobu bude mít mořskou nemoc.

Když zase dorazil do petrogradského přístavu, bylo dvacet stupňů pod nulou. Naštěstí Cirkus Sovalskaja nikdy neměl

přestávku. Ani v zimě. Hannibal šel rovnou tam, přeřezávaná dáma k jeho velké radosti ležela v bedně pořád.

Diváků nepřišlo moc. Pokladna byla skoro prázdná, provazochodkyně měla průjem a Varinka chodila ve stejných šatech jako minule. Ty od onoho večera, co se k ní až moc přiblížil polykač ohně Oleg, měly na zádech velkou spáleninu.

Hannibala si všimla hned. Ten vytáhlý hubeňour mluvící divným jazykem přišel znovu a seděl v první řadě. Vlastně na něj skoro zapomněla, protože v jejím srdci nebylo místo na sny pojící se s náhodnými setkáními. Přestože od Hannibala dostala klobouček s labutí. Nápadníci tak jako tak po týdnu mizeli a už se nikdy neukázali. Ale on tu teď seděl znovu. Ten blonďatý cizinec. Plavil se opravdu celou tu dlouhou cestu proto, aby ji viděl?

„Da!“

Petrograd se od jeho předešlé návštěvy změnil. Příchozího vítala hrdá a krásná ledová královna. Něva mezi žlutými honosnými paláci byla potažená glazurou a celé město svítilo jako lákavý sýrový dezert zdobený jinovatkou. Na břehu se muži s rozježenými vousy a beranicemi zahřívali horkou kouřící polévkou. Mluvili šišlavě a v nekonečných zamotaných větách, které se vůbec nedaly rozluštit, a jejich dech stoupal k ledově modrému nebi, jako by byli malými továrnami na obláčky.

Na nárožích za orosenými okny vábily pekárny a čajovny, po zasněžených ulicích jezdily saně tažené řehtajícími koňmi s rozšířenými nozdrami a s rolničkami. Vedle Hannibala šla malá Varinka. Petrograd na pozadí modrého nebe zlatě dýchal a dědu přemáhal pocit velikého štěstí.

Nezapomněl jsem si v hotelu konverzační příručku? Ne, je tady v kapse kabátu.

„*Kataťsja na kaňkach… Zavtra?* Brusle… zítra?“ ptal se a přejížděl prstem po stránkách v konverzaci.

Varinka přikývla.

Byla ráda, že v tomhle počasí musí mít kabát, přestože ho měla rozežraný od molů. Takhle přece jenom nebyla vidět ta spálenina vzadu na šatech.

Den nato si připnuli brusle, na nádvořích paláců řinčela vojenská hudba. Všude byla vidět revoluční garda s ostře nabitými zbraněmi a rudými hvězdami na beranicích. Vojáci postávali ve skupinkách, kouřili cigarety a podupávali, aby jim v uniformách nebyla taková zima.

Varinka vyjela obratně na led a rozletěla se po zrcadlově hladké řece, Hannibal klopýtal za ní. Několik elegantních žen v lesklých kožiších s rukama zabořenýma do hebkých rukávníků se při pohledu na ty dva usmívalo. Červeně namalované rty jim v zimním slunci zářily, ale Hannibal viděl jenom Varinku. „*Čort menja poděri, kak ja chorošaja!* No nekecej, jak já jsem dobrá!“ řekla a zasekla brusle ostře do ledu.

Dědovým uším to všechno znělo jako rajská hudba, ačkoli právě tahle slova nemohl v konverzační příručce najít.

Někde zrovna zkoušel mužský pěvecký sbor. Z hlasů vznikala ozvěna a povznášela se nad paláce. *Město pro bohy. Takový patos — tomu bychom se mohli my v Kodani přiučit.*

Jedno z drahocenných dopolední s Varinkou musel děda obětovat ve snaze chovat se jako přesvědčivý zástupce

velkoobchodnické firmy. Podařilo se mu podepsat několik výhodných smluv se sibiřskými kožišníky, kteří byli k obchodům víc než svolní, když se teď k moci dostali bolševici.

Každý večer si ale kupoval lístek do první řady a díval se, jak Varinku řežou vejpůl. Přestože věděl, že se jí nic nestane, rozbušilo se mu srdce, kdykoli kapela napodobovala praskání tříštěných kostí a trhání kůže. Masakr v úpravě pro balalajku, pilu, tubu, violu, harmoniku a bicí.

Publikum se třáslo.

Hannibal se začal vážně obávat o Varinčino blaho. Přestože Petrograd představoval pohled pro bohy, úctu k lidskému životu tu měli pramalou.

„Hele," vyhrkl Hannibal zděšeně jednou dopoledne.

V ledu na Něvě ležel zamrzlý člověk, ale nikdo se nad tím nepozastavoval ani si toho nevšímal. Lidé chodili prostě kolem.

„*Slučájetsja*," pronesla Varinka jen. „To se stává…"

Až řeka jednoho dne roztaje, odpluje mrtvola do Botnického zálivu a život půjde dál.

Najednou Hannibal nepochyboval.

Musí se mnou odjet do Dánska!

Myšlenka, do té doby snílkovsky nemožná, se zničehonic jevila velice reálně.

Toho večera jí přinesl poslední dárek, druhý den ráno měl na nákladní lodi s paletami sibiřských kožešin odplout domů do Dánska. Když Varinka velký měkký balík rozbalila, rozprostřel se před ní světlehnědý sobolí kožich.

Zírala na něj.

Nastalo dlouhé ticho. Hannibal měl strach, že to s velkorysostí znovu přehnal a odstrčil ji tím od sebe.

Je teď všechno zničené?

„*Spasibo*," řekla pak Varinka — a podívala se mu do očí.

To slovo znal.

Momentální úspěch ho povzbudil a navrhl jí, aby si dali skleničku v Literaturnom kafe.

Varinka si všimla, že jí na punčochách utíkají oka, ale s tím se už nedalo nic dělat. I na ta spálená záda šatů si najednou vzpomněla.

No, on mě kvůli těm punčochám asi nebude chtít!

Varinka si kožich oblékla. Nevážil skoro nic a ona vůbec poprvé pocítila, jak lehký a nekomplikovaný by život mohl být. Zavinutý do nejhebčí jistoty. Skoro jako matčino objetí. Starý kabát dala pouliční žebračce.

V kavárně Hannibal lámanou ruštinou objednal arménskou brandy. Líbilo se mu, že sedí tam, kam chodívali spisovatelé jako Puškin a Dostojevskij. Na stěnách visely fotografie největších ruských umělců.

„Tolstoj!" řekl a ukázal na jednu z nich.

„Anna Kareninová!" odpověděla Varinka a najednou velice zpozorněla. „Hrabě Vronskij," dodala a vypila sklenku do dna.

Vypadalo to, že po brandy je výřečnější.

„*Da!*" usmíval se Hannibal šťastně.

Byla to dokonalá žena. Žádná kejhající kodaňská husička, nýbrž žena, která mluví, má-li co říct. *Když si představím, že zná Annu Kareninovou a že v tom drobném těle, které měří jen půldruhého metru, tkví celá ruská duše.*

Ze silného alkoholu a teplého sobolího kožichu Varince zrudly tváře, což Hannibalovi zničehonic vlilo do žil odvahu.

„*Varinka! Krasivaja i divnaja Varinka!* Krásná, božská Varinko! Já vím, že mě skoro neznáš, ale moje srdce už nedojde klidu, pokud si mě nevezmeš. *Ujedi so mnoj v Daniju!* Pojeď se mnou do Dánska!“ Skoro si na ni netroufl pohlédnout. Nacvičoval si to celý den a zadržel dech, aby něco nezkazil.

Palermská ulice

Zatímco děda zadržuje v Petrogradu dech, jsem já zase v pokoji u své starší sestry Filipy, která zrovna vstala z mrtvých.

Přestože Varinka nás před zázraky a božskou láskou odjakživa varovala, závidím Filipě, že má přístup na „onen svět". Představuju si, že bych se oprostila od svého neohrabaného těla, ve stavu beztíže vplula mezi zářící duše a překonala gravitaci.

Později během dne, kdy jsme Olga a já konečně s Filipou samy, se jí vyptáváme na všechny podrobnosti.

„Jaké to bylo, být mrtvá?" ptá se Olga.

„Fajn..."

„No ale znalas tam někoho?"

„Znala jsem všechny, ačkoli jsem je nikdy předtím neviděla."

Dokážeme si z toho vyvodit, že to bylo závratně krásné a bez problémů, se srozumitelnými kódy, kterým Filipa hned rozuměla.

Víc z ní nevytáhneme.

Dveře k nadpozemským sférám očividně nejsou otevřené každému. Kdybych tam měla přístup jako moje starší

sestra, zeptala bych se Boha na lásku. Jak vypadá? Je jí vůbec dost pro všechny? Nebo mele jen ten, kdo přijde dřív?

Kdykoli jdu kolem Nathanaelova kostela v Amagerbro, dívám se na oblá písmena namalovaná zlatě nad portálem. Je to vzkaz přímo od Pánaboha: NE JAKO DÁVÁ SVĚT, JÁ VÁM DÁVÁM.

Bohužel je písmeno D v DÁVÁ a DÁVÁM napsané s takovými kudrlinkami, že vypadá spíš jako M.

Takže z toho člověku vychází tohle skličující sdělení, graffiti od samého Pánaboha:

NE JAKO MÁVÁ SVĚT, JÁ VÁM MÁVÁM.

Končí milosrdenství takhle? Chce se Bohu vůbec něco dělat? Je v tom nějaký záměr, který nám slibuje bouřlivou lásku oplátkou za věrné služby? Nebo se jen po špičkách potácíme sem a tam a necháváme se unášet větrem?

Teď už ale nechávám dědu v Petrogradu povlávat v nejistotě dost dlouho.

Hannibalovi to připadalo jako věčnost, než Varinka odpověděla. Prohlížela si ho a její mlčení ho zneklidňovalo.

Co bych v cizí zemi dělala? Skládá mi hodně komplimentů, což mi nikdy nic neříkalo. Komplimenty berou ženě vůli. Je pak bez nohou, nemá žádný směr a nemá po čem utéct. Co když se tím cukrem udusím…

Děda horečně listoval v konverzační příručce.

„DŮM!“ řekl svou nejlepší ruštinou.

„KLAVÍR!“

„HUDBA!“

„TEPLO!“

„UMĚNÍ!“

„SVOBODA!“

„A… děti,“ usmál se plaše. „*I… děti*.“

Slib ohledně svobody a pořádného domu se Varince zdál lákavý. Život v cirkuse byl drsný. Každou noc na ni pokřikovali opilí cirkusoví dělníci a spala s nožem pod polštářem pro případ, že by k ní pod deku znovu lezl polykač ohně Oleg. Ani její vlastní otec Igor si jí skoro nevšímal a mizel do špinavých bordelů. Vybíral si artisty bez talentu, což bylo ponižující. Z téhož důvodu taky přestávalo chodit publikum. Cirkus Sovalskaja, odjakživa chudý, se nyní ocitl na pokraji bankrotu a Varinka se nikdy nenajedla dosyta. Už ani jedny celé šaty neměla.

Možná bych tohohle vlídného muže z cizí země opravdu mohla mít ráda?

Jestliže tedy magie a piliny nebyly na seznamu jejích přání na prvním místě a Hannibal jí v Dánsku nabízel teplý domov s klavírem, pak asi stačilo jen souhlasit? Byl přátelský a zřejmě nic nežádal. Varinku otravovalo, že musí spát s nožem pod polštářem, a poté, co Vadim zmizel v hroším chřtánu, musela konstatovat, že ani po jediném cirkusákovi se jí stýskat nebude.

„*Da!*“ odpověděla.

„*Da?*“ zopakoval děda zmateně.

„*Da!*“ řekla Varinka vážně a vzala jeho ruku do své. Víc se k ní do té doby nepřiblížil.

Vzápětí mu její odpověď došla docela.

Radostí vyskočil a lidé v kavárně se na ně usmívali. „Pak tedy hned teď!“ zvolal vzníceně.

„*Davaj poženimsja segodnja věčerom!* Vezměme se hned dnes večer!“ Všichni v kavárně tleskali, povykovali a bouchali do stolů.

Hannibal se propil k odvaze. Vsadil hodně, tentokrát ho neopustilo řečnické nadání a vyhrál závratnou cenu. Najednou dostal strach, že kdyby čekali byť jen o vteřinu déle, Varinka si to rozmyslí.

Po téhle chvíli toužil tolik let. Radši by skončil jako ztracený syn, než aby zemřel, aniž kdy bujně rozkvetl.

K jeho velikánské radosti Varinka odhodlaně přikývla a zvedla se k odchodu.

Když už se člověk jednou rozhodne…

Hannibal určitě věděl, že rodina v Kodani by mu nevěstu, kterou si vybral, nikdy neschválila a na svatbu v Dánsku by nikdo nedorazil. Až se vrátí domů, bude ženatý s ruskou cirkusovou princeznou. A s rodinou to buď půjde, nebo to nepůjde. Opájel se vzpourou a štěstím.

Varinka vzbudila kněze ve Znamenském kostele. Hannibal ho zasypal mincemi, jen aby otevřel a oddal je. Téhož večera se tedy vzali, jedinou svědkyní jim byla jakási plačka.

Co se dělo o svatební noci, to s Olgou asi nikdy z Varinky nevypáčíme. Doufám, že babička dědu zahrnula něhou a vášní, ale pochybuju. Brali se v nejtemnější den roku, následujícího rána se světlo začalo vracet. Den se prodloužil o jednu minutu. Do toho si člověk může promítat, co chce.

Varinka trvala na tom, že si před odjezdem do Dánska sama vyřídí cestovní doklady a rozloučí se s Cirkusem Sovalskaja i s otcem. A že nejlepší bude, když Hannibal pojede napřed. Ten vroucně prosil, aby mohl zůstat, ale Varinčina vůle byla neoblomná.

Než nákladní loď odrazila od mola, nakreslil děda na ubrousek mapu Evropy a Varince ukázal, kde leží Amager.

„Palermská ulice. Tenhle dům koupím!“

„*Pa… lerm… ská?*“

„*Da!*“

Dal jí hodně peněz a čitelně jí napsal adresu rodiny v Amáliině ulici. Aby mohla zatelegrafovat, kdy přijede.

„*Da!*“

A byla pryč.

Děda měl po návratu do Dánska napilno. Kromě toho, že si sehnal ruskou konverzační příručku s větší slovní zásobou, se konečně spojil s advokátem, který prodej nemovitosti v Palermské ulici zprostředkovával. K dědově úlevě byl dům pořád na prodej.

Právě teď bylo třeba, aby si plácli, když už se konečně oženil. Sice tajně, ale přece jenom. Život měl před sebou. Měl to být barvitý domov. Dům, kde se budou hemžit děti. Pokud možno tucet. Kluci i holky. Ve všech patrech se rozezní hudba a dětský smích. Vznášející se dům s Varinkou coby středobodem.

Dědovi chyběla jen finanční výpomoc od otce, ale tušil, že to dopadne dobře. Poté co se sibiřské kožešiny po vyložení z nákladní lodi začaly procházet po Královském Novém náměstí, začal totiž otec na syna hledět novýma očima. Vypadalo to, že z Hannibala by se pořád dal vychovat chlap, a tak asi i bylo načase, aby se odstěhoval z domova. Velkoobchodník proto svolil, že synovi v předstihu vyplatí značnou část dědického podílu.

Děda vilu získal neslýchaně lacino a hned ji začal opravovat. Vybral několik málo pěkných kusů nábytku bez třásní a sháněl dobré pianino. Volba padla na německou značku Heidemann. Ten nástroj s křížícími se strunami a s lehkým a křehkým zvukem koupil v místním vetešnictví, jehož majitel ho vlastně prodat nechtěl. Pianino bylo vpředu zdobené ručně vyrobeným stříbrným ornamentem se dvěma propletenými labutěmi.

„Takové pianino je na světě jenom jedno."

Dědovi se ta symbolika líbila a koupil ho.

Poté potřeboval pořídit gramofon s mosazným trychtýřem a samozřejmě vybrané desky s Čajkovským, Prokofjevem a Rachmaninovem. Před odchodem z vetešnictví koupil ještě šelakovou desku s nejkrásnějšími áriemi, jak je nazpívaly tehdejší velké operní hvězdy: tenorista Enrico Caruso a sopranistka Rosa Ponselle.

Děda v dětství hrával sonáty a toužebně si přál své milované zpívat serenády a sám se doprovázet.

Měsíce však ubíhaly a telegram od Varinky nepřicházel. Děda cvičil na pianino a začal se bát, že Varinka se v Kodani nikdy neukáže. Napsal jí svou nemohoucí ruštinou a dopis poslal na adresu Cirkusu Sovalskaja. Odpověď ale nepřišla.

Každé odpoledne po práci se procházel přístavem a Varinku vyhlížel. A každý večer dával dobrou noc fotografii černooké dívky v kloboučku s labutí před cibulovitými báněmi.

Jednoho dne, čtyři měsíce a tři dny po jejich rozloučení v Petrogradu, tam byla. Seděla na železném pacholeti před

velkou ruskou nákladní lodí a pohupovala nohama. Čekala tam už od rána a byla si jistá, že ji Hannibal najde.

„Varinko! Varinko!“ vykřikl, dal se do běhu a mával na ni.

Vstala a šla mu naproti. Měla shrnuté punčochy a v ruce děravý tlumok, přesto se nestyděla. Byla ještě menší, než si ji pamatoval, ale kráčela mu vstříc s přímým pohledem a nepodobala se žádné jiné, kterou znal nebo kterou kdy poznat měl. Klobouček a kožich už neměla, ovšem děda se na nic neptal.

Zaplavila ho tak závratná radost, že Varinku zvedl do vzduchu a chtěl se s ní rozpustile zatočit dokola, avšak něco mu řeklo, aby ji zase postavil na zem.

Pradědeček Igor byl po smrti. Cirkus Sovalskaja se rozpadl. Tolik děda vyrozuměl z jejích gest a jednoslabičných slov, nicméně zdálo se, že se jí to nijak zvlášť nedotklo, a víc o tom mluvit nechtěla. Měla na sobě stejné šaty se stejnými černými zády a vůbec toho moc nenamluvila.

Děda jí přehodil přes ramena svůj kabát, vzal do ruky její tlumok, mávl na drožku a odvezl ji domů do tepla. Domů do Palermské ulice.

„Tak tady to je,“ usmál se a rozhodil rukama.

Ano, tam to tedy bylo.

Varinka si ten bílý zámek s lesklými černými taškami prohlížela. Naproti se rozkládalo pole kvetoucích tulipánů. Přikývla.

Dům měl tři podlaží a sklep. Pokoj s okny do staré zahrady byl světlý a v rohu za pianinem stála kachlová kamna o výšce člověka, zdobená ručně malovanými jeřáby. Klenotem domu byl balkon v prvním patře. Jako stvořený k tomu, aby si na něj Varinka a Hannibal mohli za vlahé letní noci

vyjít a pod hvězdami filozofovat. Zahrada, lemovaná širokým živým plotem z hlohu, se zdála obrovská. Rostly tam plané popínavé rostliny, angreštové keře, sedmiramenná jabloň a úplně vzadu coby *la grande finale* stála stinná smuteční vrba.

Varinka dostala svůj vlastní pokoj. V klidné části přízemí, s vlastním vstupem do zahrady za domem. Tehdy se na manžela uznale podívala.

No vida, pomyslel si děda. *Pochopil jsem ji správně. My dva to spolu jistě zvládneme.*

Varinka si vybalila tlumok, měla v něm jednu jedinou věc: ruské vydání *Anny Kareninové*.

Jen si to představte! Ze všech knih na světě si s sebou přivezla právě tuhle. To je znamení shůry.

„Moje máma," řekla Varinka, „mi ji četla, když jsem byla malá!"

Děda přikývl. *To je úžasné! Moje manželka miluje ruskou literaturu. Ještě mě překvapí.*

Varinka vskutku dědu překvapila, jenom ne docela tak, jak doufal. Během let se jí stalo posláním držet si jakýkoli náběh k hudbě a magii od těla. Znovu a znovu usedal děda ke klavíru a přehrával manželce árii Lenského, ale jí se nechtělo sedět se zavřenýma očima a tvářit se uneseně. Vůči dědovi bylo pianino loajální, zato Varinku snášelo špatně. Nakonec mu fungovaly už jenom černé klávesy. Hudba se roztékala do jakéhosi babylonského zmatení, babička totiž vůbec neměla hudební sluch.

Naprosto se to zvrtlo, jakmile Varinka zjistila, že na dráze v Tårnby se konají psí dostihy. Vzápětí se stala pravidelnou návštěvnicí, na sázení na chrty měla jedinečný talent. Dům se zaplnil časopisy o psích dostizích a sázenkami.

Děda toužil jen po tom, aby v té kouzelné dívce, do níž se zamiloval, probudil instinkty. Žíznil po velkých číslech života, ale těch mu Varinka moc nedopřála. Klavír teď bylo slyšet, jenom když čas od času přejela po klávesách špinavým hadrem. Vzešel z toho přerývaný kus ve fortissimu s drsnými, nesouvislými skoky mezi tóny. Pak víko zase zabouchla.

Po přízemí nepobíhala pestrá kupa veselých dětí. Přestože oči Varince žhnuly jako uhlíky, kromě jedné dcery dědovi v tomhle směru moc nabídnout nemohla. Dveře k jejímu srdci byly zavřené na ocelovou závoru, vždyť čemu může člověk věřit, když jeho první láska zmizí v hroším chřtánu.

Ale dceruška se zlatě blonďatými kadeřemi, moje máma Eva, dědovi radost vrátila. Zahrnoval ji veškerou svou láskou, poněvadž láska musí mít příjemce. Jinak svůj zdroj připraví o život.

Časem jeho serenády umlkly stejně jako petrogradský mužský sbor. Tehdy v roce 1920 se dědovi zdál podivně mlhavý sen.

Když děda ležel na smrtelné posteli, padly popínavé rostliny k zemi. Červenající se máky přišly o nevinnost a opadaly jim korunní lístky. Zemřel několik roků předtím, než jsme se já a Olga narodily. Možná zklamáním. Když jsme přišly na svět, po pianinu od Heidemanna už v pokoji nebylo ani stopy.

Moje sestra Filipa se vznáší ve světle a já v tom šílenství hledám nějaký smysl. Proč tolik vášně, jako měl děda, a tomu odpovídající množství zavřených srdcí? Shůry se však žádná odpověď neozývá.

V noci se mi o Filipě zdá. Běhá po plesových sálech Božích, zářících všemi barvami duhy, jako by tam byla doma. Každý stav mysli má své nuance. Probudím se, ale sama k ráji blíž nemám. Naopak, jsem uvězněná za příčkami dětské postýlky doma v Palermské ulici. Moje velká stydlivá hlava a neohrabané nohy si s tím neumějí poradit.

Na protest maluju a snažím se vykopnout dveře vedoucí do síní posvátných barev, odšroubovat panty a prožívat několik radostných okamžiků ve škvíře plné nebeského světla.

Tyrkysová se ve spojení s karmínově červenou mění v rajskou hudbu.

Ve věku pouhých sedmi let mi do tváří vhrkne karmínová červeň a musím otevřít okno. Táta se usmívá, je mu jasné, jak jsem do té barvy zamilovaná, a koupí mi křídy a tuby.

Maluju od chvíle, kdy jsem otevřela oči. Obličeje, místa, čísla, písmena i stavy mysli, vše má barvu. Číslice čtyři je jako fialka, R svítí kyanovou modří, v melancholii se skrývá temná francouzská siena a zklamání jsou citronově žlutá. To vše ve mně táta viděl.

Oči jako holubi

Táta se s mámou seznámil v nebi. Někde nad Severním mořem, ve výšce deset tisíc stop. Druhá světová válka skončila. A Jan Gustav, jak se otec jmenoval, než se stal mým tátou, se vydal na neobyčejnou cestu.

Jeho nejlepší poštovní holubice Matilda měla při obřadu v Londýně dostat ocenění za to, že svými křídly přispěla k rychlejšímu ukončení války. Měla obdržet medaili Marie Dickinové. Toto neobvyklé vyznamenání za mimořádnou odvahu se uděluje zvířatům.

Táta byl vlastně jen docela obyčejný muž, bydlel na skalnatém švédském ostrově, ale měl neobyčejný talent na výcvik poštovních holubů, hlavně na dlouhé vzdálenosti. Sám teď přitom letěl poprvé v životě, přestože už mu bylo šestatřicet let.

Dával přednost svému ostrovu ve stockholmských šérech. Ostrov ležel daleko v Baltském moři a byl to tátův ráj. Žila tam jen stovka obyvatel a člověk ho mohl obejít, aniž potkal někoho jiného než Lundemannovy ovce. Letní hosté ze Stockholmu zpravidla jezdili na jiné ostrovy, blíž k pevnině. Většinu světa tak zabíralo moře a nebe a každé ráno jako by mělo novou barvu.